

Opinia o programie nauczania

Nazwa programu: „To nasz świat. Biologia” Program nauczania biologii dla drugiego etapu edukacyjnego (klasy V–VIII szkoły podstawowej) zgodny z podstawą programową obowiązującą od 2025 r.¹

Autorka: Kamila Skalska

Wydawnictwo: Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe

Autorka opinii: Weronika Piechota, nauczycielka biologii

Wprowadzenie

Program *To nasz świat. Biologia* autorstwa Kamili Skalskiej jest przeznaczonym dla drugiego etapu edukacyjnego, obejmującego klasy V-VIII szkoły podstawowej. Dokument został opracowany zgodnie z obowiązującą podstawą programową oraz uwzględnia aktualne wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji.

Program został opracowany z myślą o realizacji biologii w klasach V-VIII szkoły podstawowej. Przedstawiony dokument obejmuje jednak wyłącznie ramowy rozkład materiału dla klasy VII, stanowiącej trzeci rok tego cyklu kształcenia. Na jego wykonanie przeznaczono 64-70 jednostek lekcyjnych prowadzonych w wymiarze dwóch godzin tygodniowo.

Opis zawartości programu

Program nauczania *To nasz świat. Biologia* składa się z sześciu części obejmujących kolejne elementy procesu dydaktycznego:

- założenia ogólne i cele programu nauczania,
- ramowy rozkład materiału,
- procedury osiągania celów edukacyjnych,
- propozycje metod oceniania,
- aspekty wychowawcze i rozwój osobowości ucznia,
- wykaz zalecanych pomocy dydaktycznych.

Przyjęta struktura programu jest przejrzysta i logiczna. Poszczególne rozdziały prowadzą od ogólnych założeń dydaktycznych do szczegółowych wskazówek dotyczących organizacji procesu nauczania, oceniania oraz dostosowania pracy do zróżnicowanych potrzeb uczniów. Dzięki temu dokument może stanowić praktyczne narzędzie wspierające nauczyciela zarówno podczas planowania pracy, jak i realizacji zajęć.

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 356, z 2018 r. poz. 1679, z 2021 r. poz. 1533, z 2022 r. poz. 609 i 1717, z 2023 r. poz. 312 i 1759 z 2024 r. poz. 996 oraz z 2025 r. poz. 378.

Szczegółowa opinia na temat programu

Założenia ogólne programu dla klasy VII koncentrują się na osiągnięciu pięciu celów kształcenia zgodnych z wymaganiami określonymi w podstawie programowej. Obejmują one rozwijanie wiedzy dotyczącej różnorodności biologicznej i przebiegu procesów biologicznych, umiejętności planowania i prowadzenia badań, posługiwania się informacją, logicznego rozumowania oraz wykorzystywania zdobytej wiedzy w praktyce, a także kształtowanie świadomości związanej ze zdrowiem.

Autorka nie ogranicza się jednak wyłącznie do wskazania celów poznawczych. W założeniach programu wyraźnie podkreślono również znaczenie rozwijania myślenia krytycznego, umiejętności współpracy, organizacji pracy własnej ucznia oraz kształtowania postaw odpowiedzialności i zaangażowania obywatelskiego. W efekcie program łączy przekazywanie wiedzy biologicznej z przygotowaniem uczniów do wykorzystywania jej w dalszej edukacji i codziennym życiu.

Ramowy rozkład materiału został opracowany w przejrzystej formie tabelarycznej. Poszczególne jednostki lekcyjne pogrupowano wokół powtarzających się obszarów tematycznych: anatomii i fizjologii człowieka, mechanizmów homeostazy oraz profilaktyki zdrowotnej. Powtarzalny układ zagadnień sprzyja zachowaniu przejrzystej organizacji materiału i może ułatwiać uczniom orientację w kolejnych treściach nauczania. Jednocześnie wymaga od nauczyciela świadomego różnicowania metod i form pracy, aby utrzymać aktywność oraz zaangażowanie wszystkich uczniów.

Rozkład materiału obejmuje tematy lekcji, odpowiadające im treści nauczania, odniesienia do wymagań podstawy programowej, wskazówki dotyczące organizacji zajęć oraz propozycje pomocy dydaktycznych. Taki sposób opracowania dokumentu pozwala powiązać wymagania programowe z planowanymi działaniami dydaktycznymi i doбором środków wykorzystywanych podczas zajęć.

Program uzupełniono o rozbudowany zestaw materiałów wspierających pracę nauczyciela, obejmujący zarówno materiały tradycyjne, jak i zasoby multimedialne. Tworzą one zestaw narzędzi ułatwiających planowanie i prowadzenie zajęć, pozostawiając jednocześnie nauczycielowi możliwość dostosowania metod pracy do potrzeb konkretnej klasy. Szczególnie znaczenie może to mieć dla osób rozpoczynających pracę z nauczaniem biologii, ponieważ usprawnia organizację zajęć, nie ograniczając autonomii nauczyciela w doborze środków i metod dydaktycznych.

W części poświęconej procedurom osiągania celów edukacyjnych autorka przedstawia sposób organizacji procesu dydaktycznego oparty na aktywnym uczestnictwie uczniów w zdobywaniu wiedzy. Zaproponowane metody pracy pozostają zgodne z zapisami podstawy

programowej, która podkreśla znaczenie samodzielnego planowania i prowadzenia obserwacji, doświadczeń oraz rozwijania umiejętności badawczych.

Przyjęte rozwiązania odchodzą od modelu lekcji opartego przede wszystkim na przekazywaniu informacji przez nauczyciela. Zamiast tego kładą nacisk na czynny udział uczniów w obserwacjach, doświadczeniach, pracy badawczej oraz wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych. Konsekwentne łączenie obserwacji z formułowaniem wniosków sprzyja stopniowemu budowaniu wiedzy biologicznej oraz pokazuje uczniom biologię jako naukę opartą na analizie i interpretacji zjawisk, a nie wyłącznie na zapamiętywaniu informacji.

Proponowany system oceniania uwzględnia zarówno stopień opanowania wiedzy biologicznej, jak i rozwój umiejętności praktycznych oraz zaangażowanie uczniów w proces uczenia się. Autorka podkreśla znaczenie oceniania kształtującego i informacji zwrotnej, które odpowiadają współczesnemu podejściu do oceniania osiągnięć edukacyjnych.

Przedstawiony w programie podział wymagań edukacyjnych na poziomy odpowiadające poszczególnym stopniom szkolnym porządkuje proces oceniania i ułatwia dostosowanie wymagań do możliwości uczniów. Uwzględniono również różnorodne formy sprawdzania osiągnięć, odnoszące się zarówno do wiedzy teoretycznej, jak i praktycznych umiejętności nabywanych podczas zajęć. W rezultacie ocenianiu podlega zarówno efekt końcowy, jak i sam proces uczenia się.

Aspekty wychowawcze programu pozostają w ścisłym związku z tematyką realizowaną w klasie VII, dotyczącą budowy i funkcjonowania organizmu człowieka. Autorka programu wskazuje potrzebę kształtowania u uczniów odpowiedzialności za własne zdrowie, świadome podejmowanie decyzji dotyczących stylu życia oraz formowanie postaw etycznych związanych z ochroną życia i zdrowia – jako jedne z istotnych celów wychowawczych.

Program zakłada również doskonalenie kompetencji społecznych, takich jak współpraca, kultura dyskusji, samodzielność oraz odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i innych podczas zajęć laboratoryjnych. Tak określone cele wychowawcze nadają treściom biologicznym praktyczny wymiar, podkreślając znaczenie zdobywanej wiedzy w codziennym życiu uczniów. Uzupełnieniem tych założeń jest uwzględnienie zagadnień dotyczących krwiodawstwa i transplantologii, które osadzają omawiane treści w kontekście odpowiedzialności społecznej i obywatelskiej.

Wykaz zalecanych pomocy dydaktycznych został opracowany w sposób kompleksowy. Obejmuje zarówno tradycyjne modele anatomiczne i sprzęt laboratoryjny, jak i narzędzia

technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz materiały multimedialne wspierające wizualizację procesów biologicznych.

Proponowane pomoce dydaktyczne zostały powiązane z konkretnymi zagadnieniami omawianymi podczas zajęć. Nauczyciel otrzymuje listę wyposażenia pracowni wraz ze wskazówkami dotyczącymi praktycznego wykorzystania poszczególnych materiałów. Wśród proponowanych pomocy znajdują się również narzędzia umożliwiające prowadzenie prostych pomiarów fizjologicznych oraz ćwiczeń z zakresu pierwszej pomocy, wspierające kształtowanie praktycznych umiejętności przewidzianych w podstawie programowej.

Podsumowanie

Program nauczania *To nasz świat. Biologia* stanowi przemyślaną propozycję realizacji treści biologicznych przewidzianych dla klasy VII szkoły podstawowej. Przedstawiony rozkład materiału oraz zaproponowane rozwiązania metodyczne uwzględniają wymagania podstawy programowej, dając nauczycielowi możliwość elastycznego planowania procesu dydaktycznego i dostosowania metod pracy do potrzeb uczniów.

Program opiera nauczanie biologii na aktywnym udziale uczniów, rozwijaniu umiejętności badawczych oraz praktycznym wykorzystywaniu zdobytej wiedzy. Równocześnie łączy treści biologiczne z edukacją zdrowotną, kształtowaniem odpowiedzialności za własne zdrowie oraz przygotowaniem uczniów do świadomego funkcjonowania w życiu społecznym.

W mojej ocenie program może stanowić praktyczne wsparcie dla nauczyciela realizującego biologię w klasie VII szkoły podstawowej, zapewniając czytelną organizację treści nauczania oraz rozwiązania ułatwiające planowanie, prowadzenie i ocenianie procesu dydaktycznego.

5 lipca 2026 r.

Weronika Piechota